

Päiväys
25.6.2024

Diaarinumero
423/03.04.04.04.19/2023

JULKINEN KUULUTUS

Vaasan hallinto-oikeuden päätös ympäristönsuojelulain mukaisessa valitusasiassa

Kuulutuksen julkaisupäivä Vaasan hallinto-oikeuden verkkosivuilla

25.6.2024

Päätöksen tiedoksisaantipäivä

Hallintolain 62 a §:n 3 momentin mukaan päätöksen tiedoksisaannin katsotaan tapahtuneen seitsemäntenä päivänä julkaisemisajankohdasta.

Päätöksen tiedoksisaantipäivä on **2.7.2024**.

Asia

Vaasan hallinto-oikeuden päätös 25.6.2024 nro 858/2024, valitus ympäristölupa-asiassa, Ampumaradan ympäristöluvan muuttaminen, Kaurinkosken ampumarata, Lieto

Luvan hakija

Liedon Riistamiehet ry

Kuulutuksen ja päätösasiakirjan nähtävilläpito

Tämä kuulutus ja päätösasiakirja pidetään nähtävillä **25.6.2024 – 1.8.2024**

Vaasan hallinto-oikeuden verkkosivuilla osoitteessa:

<https://oikeus.fi/hallinto-oikeudet/vaasanhallinto-oikeus/fi/index/hallinto-oikeudenkuulutukset/paatoskuulutukset.html>

Muutoksenhakuohjeet

Ohjeet valituksen tekemiseen löytyvät kuulutetun päätöksen muutoksenhakua koskevasta osasta sekä siihen liitetystä valitusosoituksesta. Valitusaika päättyy **1.8.2024**.

25.06.2024

Dnro 423/03.04.04.19/2023

Asia Valitus ympäristölupa-asiassa

Valittaja [REDACTED]

Luvan hakija Liedon Riistamiehet ry

Päätös, josta valitetaan

Liedon kaupungin ympäristöpäällikkö 7.3.2023 nro 3/2023

Liedon kaupungin ympäristöpäällikkö on myöntänyt ympäristöluvan Kaurinkosken ampumaradalle kiinteistölle 423-459-4-72, osoitteessa Kaurinkoskentie 376, 21360 Lieto as.

Ampumaratatoiminnassa tulee noudattaa hakemusta, ellei lupamääräyksissä 1–24 ole toisin määrätty.

Valituksen kannalta keskeisimmät lupamääräykset 1–3, 8–13, 18, 19, 22 ja 24 kuuluvat seuraavasti:

Ampumaratatoiminta

1. Ampumaradalla saa ampua hakemuksen mukaisilla radoilla seuraavasti:

Ampumaradalla saa ampua ajalla 15.8.–31.5.

- tiistaista torstaihin kello 12–20 sekä

- yhtenä lauantaina kuukaudessa kello 9–15.

Kivääriradalla (100 m) saa ampua vuosittain ajalla 15.8.–31.5. enintään 5 400 laukausta, joiden aiheuttama melutaso ei ylitä A-painotettuna enimmäisäänitasona impulssiaikavakiolla (L_{AImax}) määritettynä melutasoa 65 dB lähimpien asumiseen tai loma-asumiseen käytettävien rakennusten piha-alueilla.

Lisäksi kivääriradalla (100 m) saa ampua vuosittain enintään 4 000 sellaista laukausta, joiden aiheuttama melutaso ei ylitä A-painotettuna enimmäisäänitasona impulssiaikavakiolla (L_{AImax}) määritettynä melutasoa 60

dB lähimpien loma-asumiseen käytettävien rakennusten piha-alueilla. Näitä laukauksia saa ampua edellisen kohdan lisäksi myös 1.6.–14.8. välisenä aikana tiistaisin, keskiviikkoisin ja torstaisin kello 12–20 pois lukien hakemuksen mukainen juhannuksen ja 15.7. välinen ajanjakso.

Avoimessa maastossa sijaitsevaa 75 metrin kiväärirataa saa käyttää ainoastaan virallisten ampumakokeiden suorittamiseen enintään kolme kertaa vuodessa 15.8.–31.5. välisenä aikana. Ampumakokeiden ajankohdat tulee ilmoittaa vuosittain yhdistyksen internetsivuilla julkaistavassa toimintakalenterissa maaliskuun loppuun mennessä. Radalla saa ampua enintään 600 laukausta vuodessa.

Haulikkoradoilla saa ampua vuosittain enintään 10 000 laukausta ajalla 15.8.–31.5. Haulikko- ja kivääriradoilla ei saa ampua samanaikaisesti.

Radalla ei saa harjoittaa ammuntaa pitkäperjantaina, pääsiäislauantaina, 1. ja 2. pääsiäispäivänä, vappuaattona ja -päivänä, helatorstaina, helluntaina, juhannusaattona ja -päivänä, pyhäinpäivänä, itsenäisyyspäivänä, jouluaattona, joulupäivänä, tapaninpäivänä, uudenvuodenaattona ja -päivänä eikä loppiaisena.

2. Ampumaradalla voidaan järjestää normaaleista toiminta-ajoista poikkeavat kilpailut 15.8.–31.5. välisenä aikana enintään kahtena viikonloppuna vuodessa lauantaisin ja sunnuntaisin kello 9.00–18.00. Kilpailuviikonloppuja ei saa sijoittaa samalle kalenterikuukaudelle. Kaupungin ympäristönsuojeluviranomaiselle on annettava tieto kilpailujen ajankohdista helmikuun lopussa tehtävän vuosiraportoinnin yhteydessä. Toiminnanharjoittajan on lisäksi tiedotettava pidettävistä kilpailuista ja niiden aikatauluista yhdistyksen internetsivuilla julkaistavassa toiminta- ja kilpailukalenterissa maaliskuun loppuun mennessä.

3. Haulikkoradoilla haulien putoaminen naapurikiinteistöille on estettävä tai toiminnanharjoittajalla on oltava koko laskeuma-alueen hallintaoikeus (omistus/pitkäaikainen vuokrasopimus). Toiminnanharjoittajan on esitettävä kaupungin ympäristönsuojeluviranomaiselle maastotarkasteluun perustuva tarkennettu haulien leviämisalue sekä mikäli ei voida osoittaa, ettei hauleja leviä naapurikiinteistön puolelle, suunnitelma ja aikataulu toimenpiteistä, joilla haulien leviäminen naapurikiinteistölle estetään. Leviämisalue on ilmoitettava kaupungin ympäristönsuojeluviranomaiselle 30.8.2023 mennessä ja tarvittaessa suunnitelma ja aikataulu haulien leviämisen estämisestä 30.11.2023 mennessä. Kaupungin ympäristönsuojeluviranomainen voi suunnitelman perusteella antaa tarkempia määräyksiä haulien leviämisen estämiseksi.

Meluntorjunta

8. Kivääriradalla saa käyttää sellaisia aseita ja ammuksia, joiden melupäästö ei ylitä melumallinnuksissa (HMMT Partners 2020, 2022) käytetyn asetyypin aiheuttamaa melupäästöä. Haulikkolajeissa lataus saa olla enintään Suomen Ampumaurheiluliiton hyväksymien lajikohtaisten sääntöjen mukainen.

9. Kivääriradan melusuojauksen parantaminen siten, että ammuntojen aiheuttama melutaso ei ylitä A-painotettuna enimmäisäänitasona impulssiaikavakiolla (L_{AImax}) määritettynä melutasoa 65 dB lähimpien asumiseen tai loma-asumiseen käytettävien rakennusten piha-alueilla, tulee ensisijaisesti tehdä rakentamalla melumallinnuksen mukainen maavalli tai muulla ympäristönsuojeluviranomaisen etukäteen hyväksymällä tavalla. Meluntorjuntatoimenpiteiden tulee valmistua 1.4.2024 mennessä, jonka jälkeen edellä mainittu 65 dB ei saa ylittyä. Mikäli meluntorjuntatoimia ei saada valmiiksi edellä määrättyssä ajassa, tulee kivääriradan toiminnassa pitää tauko, kunnes meluntorjuntatoimet on saatu toteutettua.

Meluntorjuntatoimenpiteiden vaimennusvaikutus tulee varmistaa melumittauksilla ulkopuolisen asiantuntijan toimesta ja tulokset tulee esittää kaupungin ympäristönsuojeluviranomaiselle. Suunnitelma mittauksen toteuttamisesta tulee esittää kaupungin ympäristönsuojeluviranomaiselle vähintään 14 vuorokautta ennen mittauksia ja ympäristönsuojeluviranomaiselle tulee varata mahdollisuus olla läsnä mittaustilanteessa.

Määräys koskee myös kohdan 1 mukaista enimmäisäänitasoa (L_{AImax}) 60 dB lähimpien loma-asumiseen käytettävien rakennusten piha-alueilla, mikäli kivääriradalla harjoitetaan tämän melurajan mukaista ammuntaa.

10. Mikäli kivääriradalla aiotaan suorittaa ammuntoja, joiden aiheuttama melutaso ei ylitä A-painotettuna enimmäisäänitasona impulssiaikavakiolla (L_{AImax}) määritettynä melutasoa 60 dB loma-asumiseen käytettävien rakennusten piha-alueilla, tulee tämän melutason alittuminen varmistaa tarvittaessa mittauksin valvontaviranomaisen etukäteen hyväksymällä tavalla.

11. Haulikkoratojen melutasojen tavoitearvo on A-painotettuna enimmäisäänitasona impulssiaikavakiolla (L_{AImax}) määritettynä 65 dB lähimpien asumiseen tai loma-asumiseen käytettävien rakennusten piha-alueilla. Lisäksi haulikkoratojen toiminta on järjestettävä siten, että tyypillisen aktiivisen ammuntopäivän aiheuttama impulssikorjattu (+ 12 dB) keskiäänitaso ($L_{Aeq,r}$) ei ylitä 55 dB lähimpien asumiseen tai loma-asumiseen käytettävien rakennusten piha-alueilla lupamääräyksen 1 mukaisten toiminta-aikojen mukaan laskettuna.

12. Kaupungin ympäristönsuojeluviranomainen voi tarvittaessa määrätä toiminnanharjoittajan selvittämään toiminnan aiheuttamia melutasoja laskentamallitarkastelulla tai mittauksin.

13. Radalla käytettävissä aseissa on käytettävä äänenvaimenninta aina, kun se on aseteknisesti ja ampumatoiminnan kannalta mahdollista.

Maaperän- ja vesiensuojelu

18. Ennen uusien maavallien rakentamista on niiden alle mahdollisesti jäävä pilaantunut maa-aines poistettava ja maaperän pitoisuudet varmistettava vähintään kenttätestein, ellei Varsinais-Suomen ELY-keskus toisin ohjeista.

Maavallin ja aiemman maanpinnan taitekohtaan on laitettava suojakangas tai vastaava käsitellyn alueen merkiksi.

19. Kivääriradan taustavallista on poistettava ammusjäte seulomalla tai taustavallin massat tulee vaihtaa ja toimittaa asianmukaiseen jätteenkäsittelyyn 10 vuoden tai 100 000 laukauksen välein. Ensimmäisen kerran poisto tai massanvaihto tulee tehdä viimeistään vuonna 2032. Lisäksi kivääriradan taustavallin luotien iskemäkohtien ja ampumapaikkojen edustan pintamaan raskasmetallipitoinen maa-aines on poistettava ja toimitettava asianmukaiseen jätteenkäsittelyyn aina silloin, kun ratarakenteita uusitaan.

Toimintaan liittyvä tarkkailu, kirjanpito ja raportointi

22. Ampumaradan käytöstä on pidettävä kirjaa. Kirjanpitotiedot on säilytettävä kirjallisesti tai sähköisesti kuusi (6) vuotta. Yhteenveto kirjanpidosta tulee esittää valvontaviranomaiselle vuosittain seuraavan vuoden helmikuun loppuun mennessä ensisijaisesti sähköistä asiointipalvelua käyttäen (YLVA). Vuosiyhteenvedossa tulee esittää ainakin seuraavat tiedot:

- ampumaradan toiminta-ajat
- ammuttujen laukausten määrät lajiradoittain ja asetyypeittäin
- radalla käytetyt meluisimmat asetyypit ja niiden laukaussmäärät
- radan käyttäjien määrät kuukausittain
- ampumaradalla pidetyt kilpailut ja muut tapahtumat
- poikkeamiset radan toiminta-ajoista
- toiminnassa havaitut häiriöt ja poikkeukselliset tilanteet mukaan lukien toimintaa koskevat lähialueiden asukkaiden yhteydenotot sekä niiden johdosta tehdyt toimenpiteet
- tiedot seurantaohjelmien mukaisista tarkkailutuloksista
- suunnitellut ja toteutetut massanvaihdot/seulonnot sekä muut mahdolliset ympäristönsuojelutoimet
- toiminnassa syntyneiden jätteiden määrät mukaan lukien pois kuljetetut raskasmetallipitoiset maa-ainekset, ammusjätteet ja käymäläjätteet sekä jätteiden käsittely ja toimituspaikat.

Toiminnan muuttaminen tai lopettaminen

24. Toiminnan loputtua on alue kunnostettava ja ympäristöluvan sen hetkisen haltijan on poistettava kiinteistöltä tarpeettomat rakenteet ja laitteet. Toiminnanharjoittajan on viimeistään kuusi kuukautta ennen toiminnan lopettamista ilmoitettava asiasta kaupungin ympäristönsuojeluviranomaiselle. Ilmoitukseen on liitettävä valtioneuvoston asetuksen (214/2007) mukainen maaperän pilaantuneisuuden ja puhdistustarpeen arviointi sekä esitys kunnostustoimenpiteistä toteutusaikatauluineen. Mikäli selvityksissä havaitaan pilaantumista, on ympäristöluvan sen hetkinen haltija velvollinen puhdistamaan pilaantuneet alueet ja vedet toimivaltaisen viranomaisen hyväksymällä tavalla sekä vastuussa mahdollista tarkkailuvelvoitteista. Luvan haltijan on toteutettava vaaditut lopettamistoimenpiteet myös siinä tapauksessa, että lupa raukeaa muusta kuin luvan haltijan aloitteesta.

Ympäristöluparatkaisun perusteluja

--

Lupahakemuksen tarkoittamasta toiminnasta voi aiheutua häiriötä ampumarata-alueen ympäristössä sijaitseville kiinteistöille, elinkeinotoiminnalle sekä luonnon virkistys- ja harrastuskäytölle. Ympäristöluvanvaraisesta toiminnasta ei saa aiheutua naapuruussuhdelain mukaista kohtuutonta rasitusta. Kohtuuttomuuden kokemus on subjektiivista ja arviointi tehdään aina tapauskohtaisesti, mutta melutason ohjearvojen ylittymisellä voidaan arvioida toiminnasta aiheutuvan melun häiritsevyyttä. Haittoja vähennetään toiminnalle asetettavilla lupamääräyksillä siten, että kohtuuttomuuskynnys ei ylity.

Lupamääräyksissä on soveltuvin osin huomioitu ampumaratojen kansallinen BAT-julkaisu ”Paras käyttökelpoinen tekniikka (BAT). Ampumaratojen ympäristövaikutusten hallinta” (Suomen ympäristö 4/2014). Tällä päätöksellä annettavien lupamääräysten mukaiset laukausmäärät, käyttöaste ja ympäröivän asutuksen/loma-asutuksen määrä huomioiden ympäristönsuojelutoimenpiteiksi on hyväksytty toiminta-aikojen rajoittaminen, kivääriradan taustavallin massojen vaihto/seulonta sekä pintavesien seuranta, jotka ovat BAT-selvityksen mukaisia toimenpiteitä. Määräyksiä annettaessa on otettu huomioon toiminnan aiheuttama pilaantumisen todennäköisyys ja onnettomuusriski.

--

Lupamääräysten yksityiskohtaisia perusteluja

Lupamääräykset 1–2: Haulikkoratojen aiheuttaman melun rajoittaminen teknisin ratkaisuin on vaikeasti toteutettavissa ja kustannukset suhteutettuna ammuttuun laukausmäärään nousisivat kohtuuttoman korkeiksi. Samoin teknisenä ratkaisuna toimiva maavalli aiheuttaisi rakentamisvaiheessa naapurustolle kohtuutonta rasitusta. Asiassa ei myöskään ole pystytty esittämään muita rakenteellisia ratkaisuita, joilla meluhaittaa voitaisiin torjua tehokkaasti. Näin ollen haulikkoratojen meluhaitta on pysyvää, jolloin lupaharkinnassa on ratkaistava, voidaanko sitä vähentää riittävästi käyttöaikojen ja laukausmäärien rajaamisella.

--

Lupamääräyksillä 1 ja 2 meluhaittaa pienennetään rajoittamalla voimakkaasti sekä laukausmääriä että ammunta-aikoja hakemuksessa esitetyistä poiketen. Vuosittainen mahdollisuus kahdelle kilpailuviikonlopulle kesäajan ulkopuolella on katsottu mahdolliseksi, koska laukausmäärää ja toiminta-aikoja on muutoin rajoitettu voimakkaasti. Voimakkaiden käyttöaika- ja laukausmäärärajoitusten vuoksi eri haulikkolajien sallimisen tarkastelua ei ole katsottu enää tarpeelliseksi, vaan em. rajoituksilla varmistetaan häiriintyvien

kohteiden viihtyisä ja turvallinen elinympäristö ammuttavasta lajista riippumatta.

--

Kesäaikaan kivääriradalla voidaan sallia vain sellainen kivääriammunta, jonka aiheuttama melutaso ei ylitä 60 dB vapaa-ajanasuntojen pihalla. Haulikkoammunnassa ohjearvojen mukainen ammunta ei ole meluselvitysten mukaan saavutettavissa, jonka vuoksi toiminta on rajattu kesäkuun alun ja elokuun puolivälin ulkopuolelle ja laukausmäärää rajoitettu enimmillään 10 000 laukaukseen vuodessa. Koska kivääriradalle on annettu sitovat melun raja-arvot (L_{AImax}), on katsottu, että haulikkoammunnan vuotuinen 10 000 laukauksen laukausmäärä tavoitearvolla 65 (L_{AImax}) ja sitovalla arvolla 55 dB ($L_{Aeq,r}$) voidaan sallia käyttöaika rajoituksin.

Lupamääräys 3: Haulien leviäminen naapurikiinteistön puolelle ilman maanomistajan suostumusta loukkaa yksityistä etua ja siitä voidaan katsoa aiheutuvan YSL 16 § mukainen kielletty seuraus. Lisäksi toiminnanharjoittajalla on toimintansa vaikutuksia koskien selvillä olovelvollisuus.

Lupamääräykset 8–11: Ympäristöluvan myöntämisen edellytykset ratkaistaan ensisijaisesti lupahakemuksessa esitettyjen selvitysten perusteella. Kaurinkosken ampumaradan lupahakemuksen liitteenä olevassa meluselvityksessä on todettu valtioneuvoston päätöksen (53/1997) ohjearvojen ylittyvän useilla lähimmillä kohteilla. Ampumamelun rajoittamiseksi on esitetty BAT-oppaan mukaisesti kivääriradan osalta melurakenteita ja käyttöaikojen rajausta sekä haulikkoratojen osalta käyttöaikojen rajausta.

Valtioneuvoston päätöksessä ampumaratojen aiheuttamasta melutasosta (53/1997) on määritelty ohjearvot ampumaradan melutasoista. Päätöksen ensisijainen soveltamisala koskee maankäytön ja rakentamisen suunnittelua sekä rakentamisen lupamenettelyä. Ohjearvoja käytetään kuitenkin myös arvioitaessa meluhaitan kohtuuttomuutta. Meluhaittojen syntymisen ehkäisemiseksi kivääriradan melutasolle annetaan sitova raja-arvo, jota noudattaen kohtuutonta pysyvää rasitusta ei katsota aiheutuvan rata-alueen ympäristön naapurikiinteistöille. Raja-arvon saavuttamiseksi kivääriradan melusuojausta tulee parantaa meluvallilla, jonka toteuttamiseksi on annettu kohtuulliseksi katsottava aika.

Kivääriradan osalta hakija ei ole ilmoittanut meluisimpia radalla käytettäviä asetyyppejä/panoksia ja melupäästöjen tietoja, vaikka asiaa on erikseen lupakäsittelyn täydennyspyynnössä tiedusteltu. Melumallinnuksessa on arvioitu, että meluisin asetyyppi olisi noin + 2dB mallinnuksen asetyyppiin verrattuna, mutta asiaa ei ole avattu enempää. Täten on perusteltua kieltää käyttämästä radalla sellaisia aseita tai ammustyyppieitä, joiden melupäästö voisi olla korkeampi kuin melumallinnuksessa käytettyjen aseiden melupäästöt ja siten johtaa ympäristölupamääräyksen 1 mukaisten desibelirajojen ylittymiseen.

--

Perusteina haulikkoradan maksimimelutason asettamiseksi tavoitteelliseksi ovat radan käyttöajoille määrätty laajat rajoitukset ja pienet vuosittaiset laukauserätyt. Tavoitteellisen arvon lisäksi on katsottu tarpeelliseksi määrätä sitovana raja-arvona tyypillisen ampumapäivän keskiäänitason muodossa melutasosta, jota ei saa ylittää.

--

Lupamääräykset 15–21: Määräyksillä ehkäistään maaperän sekä pintavesien pilaantumista. Hakemuksen mukaan kivääriradan taustavallia ei tässä yhteydessä kunnosteta eikä hakemuksessa ole esitetty taustavalliin maaperän suojausrakenteita, jonka lisäksi mm. ampumapaikkojen edustalle kerääntyy haitta-aineita. Radan toiminnan jatkuessa tulee toiminta ja rakenteet toteuttaa siten, että ammusjätteet ja haitta-ainepitoinen maa-aines on mahdollista poistaa säännöllisesti. Kivääriradan taustavallin seulontaa tai massanvaihtoa koskevalla määräyksellä ehkäistään rata-alueilla olevien haitta-aineiden liukenemista pohjaveteen sekä määrätään haitta-ainepitoisen aineksen käsittelystä.

--

Lupamääräys 22: Toiminnan valvonnan toteuttamista varten on tarpeen antaa toiminnan tarkkailua ja raportointia koskevia määräyksiä. Tietojen avulla valvontaviranomainen voi seurata toiminnan lainmukaisuutta ja luvassa annettujen määräysten noudattamista.

Lupamääräys 24: Ympäristöluvassa on annettu tarpeelliset määräykset toiminnan muuttamista tai lopettamista koskien. Toiminnan lopettaminen ja alueen käytöstä luopuminen sekä mahdollinen jälkitarkkailu edellyttää suunnitelmallisuutta ja voidaan tehdä erillisen suunnitelman perusteella. Jos suunnitelman johdosta on tarpeen antaa ympäristönsuojelulain (527/2014) 94 §:n mukaisia määräyksiä, suunnitelma on sitä varten siirrettävä lupaviranomaisen käsiteltäväksi. Ampumaradan lopettamisen yhteydessä tehtävillä viimeistelytoimilla varmistetaan alueen sopeutuminen ympäristöön ja estetään pitkäaikaisia haittoja.

--

Korvattavat päätökset

Tämä päätös korvaa lainvoimaiseksi tullessaan Liedon Riistamiehet ry:lle 14.10.2009 (rakennus- ja ympäristölautakunta § 127) myönnetyn ympäristöluvan.

Vaatimukset hallinto-oikeudessa

██████████ on ensisijaisesti vaatinut, että myönnetty lupa tulee peruuttaa. Toissijaisesti muutoksenhakija on vaatinut lupamääräysten muuttamista. Lisäksi valituksen mukaan toimintaa ei voida jatkaa ennen kuin kaikki tarvittavat meluntorjuntatoimenpiteet on suoritettu kokonaisuudessaan ja mittauksin todettu toimiviksi.

Myönnetty lupa tulee ensisijaisesti peruuttaa, koska lupapäätöksen perusteella toiminnan aiheuttamat vaikutukset ylittävät laissa mainitut terveysperustaiset ohjearvot ja siten toiminta aiheuttaa kohtuuttomina pidettäviä haittoja lähialueen asukkaille, näin ollen lupaa ei olisi tullut myöntää lainkaan.

Muutokset lupamääräyksiin ja niiden perusteluja on esitetty seuraavasti:

Lupamääräystä 1 tulee muuttaa siten, että ampumaradalla saa ampua arkisin ajalla 1.10.–30.4. (päivittäiset toiminta-ajat lupamääräyksen mukaiset). Kiväärien laukausmäärä tulee rajata 9 400 laukaukseen vuodessa ja haulikkoammunnan 10 000 laukaukseen vuodessa. Ampumaradalla oleva 75 m kiväärirata tulee poistaa käytöstä.

Vaihtoehtoisesti koko radan kaikkien ammuntalajien yhteenlaskettu laukausmäärä tulee laskea enintään 10 000 laukaukseen vuodessa.

Luvassa ei voi olla erillisiä laukausmääriä eri melutasoille, koska ei voida mitenkään mitata, seurata tai määrittää kumpaa laukauskiintiötä kuka milloinkin on ampumassa. Kaikkien laukausten tulee noudattaa valtioneuvoston päätöksen (53/1997) mukaisia ohjearvoja. Tämän vuoksi loput laukausmääriin ja laukauksen melutasoon liittyvät tarkentavat lupamääräykset tulee kumota epäselvinä ja korvata pelkillä laukausmäärien rajoituksilla.

Ampumaradalla oleva 75 m kiväärirata tulee poistaa käytöstä, koska sillä ei mitenkään voida saavuttaa valtioneuvoston päätöksen (53/1997) mukaisia melutasoja. Ampumakokeet voidaan suorittaa toisella Liedon kaupungin alueella sijaitsevalla ampumaradalla.

Nykyisessä muotoilussaan lupamääräyksestä 1 jää epäselväksi, milloin kiväärillä saa ampua melutasoltaan $L_{A\text{Imax}}$ alle 60 dB laukauksia. Kyseistä laukausten määrää taikka kivääriammuntojen eri meluraja-arvojen alaisten laukausten määrää on täysin mahdotonta valvoa ja koska lupaprosessin aikana hakija ei ole toimittanut kaikkia lupaviranomaisen lupaharkintaansa varten edellyttämiä tietoja (kuten tietoja kivääriradalla käytetyistä meluisimmista asetyypeistä/panoksista), voidaan perustellusti olettaa, että myös omavalvonta kivääriradan melujen osalta tulee olemaan puutteellista tai sitä ei tehdä lainkaan.

Se, että haulikkoammunnan laukausmäärä on rajoitettu BAT-oppaan vähäisen laukausmäärän ylärajaan eli 10 000 laukaukseen vuodessa, ei yksinään riitä, sillä radalle ollaan myöntämässä lupaa haulikkoammunnan lisäksi 10 000

kiväärin laukaukselle vuodessa, joista 600 laukausta ylittää luvassakin määrätyt raja-arvot useissa häiriintyvissä kohteissa ja 5 400 laukausta ylittää ohjearvot häiriintyvissä kohteissa. Täten luvassa esitetyt rajoitukset toiminnalle ovat yhä riittämättömät. Tämän vuoksi toiminta-aika tulee rajata kokonaisuudessaan lomakauden ulkopuolelle.

Lupamääräykseen 2 tulee tehdä vastaava toiminta-aikarajaus kesälomakauden ulkopuoliseen aikaan, kuin lupamääräykseen 1 eli normaalitoiminta-ajoista poikkeavia kilpailuja on mahdollista järjestää 1.10.–30.4. välisenä aikana. Kesäaikaisia kisoja ei tule sallia, sillä tällöin ammunta on erityisen intensiivistä ja pitkäkestoista ja siten erityisen häiritsevää.

Lupamääräysten 1 ja 2 perustelu on kustannuksiin keskittyvä. Koska hakemusasiakirjojen ja päätöksessä esitetyn perusteella on selvää, että ampumaradan toiminnassa edelleenkin ei pystytä noudattamaan suunnitellut meluntorjuntatoimenpiteet huomioon ottaen valtioneuvoston päätöksen (53/1997) ampumaradoille säädettyjen melutasojen ohjearvoja ja toiminnan aikaisen melun siten voidaan katsoa olevan erittäin häiritsevää ja kohtuutonta, tulee toiminnan haittavaikutusten rajoittaminen kohtuulliselle tasolle tehdä toiminta-aikoja ja laukausmääriä voimakkaasti rajaamalla.

Lupamääräykset 9–11 melutasojen raja-arvoista ovat epäselvät. Mikäli edellä esitettyä toiminta-ajan vuotuista rajoitusta ei edellytetä, tulee lupamääräyksiä muuttaa siten, että valtioneuvoston päätöksen (53/1997) mukaiset ampumamelun ohjearvot täyttävät jatkuvasti niin vakituiseen kuin loma-asutukseen käytetyillä kiinteistöillä.

Lupamääräyksen 9 osalta ei ole esitetty Vaasan hallinto-oikeuden edellyttämiä selkeitä perusteluita ohjearvosta poikkeamisesta loma-asuntojen osalta. Se, että kyseiseen melutasoon on haastava päästä, ei ole riittävä peruste. Nyt luvassa myönnetty laukausmäärä ei ole erityisen vähäinen taikka ajallinen rajaus sellainen, että toiminnasta aiheutuvaa ohjearvon selvästi ylittävää melutasoa voitaisiin pitää kohtuullisena. Rajoitettaessa toiminta tässä valituksessa esitetyn mukaisesti täysin loma-ajan ulkopuolelle, voitaisiin mahdollisesti loma-asuntojen osalta 65 dB raja-arvoa pitää kohtuullisena nyt luvassa esitetyllä erittäin vähäistä selvästi suuremmalla, mutta kuitenkin rajoitetulla (noin 20 000 laukausta vuodessa) laukausmäärällä.

Kivääriradalle tulee asettaa äänenvaimenninpakko. Kyseinen tekniikka on jo yleisesti käytössä olevaa ja kustannuksiltaan kohtuullista, joten tällaista lupamääräystä on pidettävä BAT:n mukaisena.

Korkean lyijykertymän (80 tonnia) massanvaihto ja maaperänpuhdistus tulee tehdä välittömästi eikä vasta vuonna 2032 ottaen huomioon, että rata on ollut jo toiminnassa 1960-luvulta lähtien. Tämä voidaan tehdä samalla kun alueella muutenkin tehdään maanmuokkausta meluvallien rakentamiseksi. Erityistä huomiota tulee kiinnittää naapurikiinteistöjen siivoamiseen, joiden alueelle hauleja on ammuttu.

Kivääriradalla käytettävät ammustyypit tulisi selkeästi määrittää (ruutimäärän osalta) ja uudelleenladattujen ammusten käyttö kieltää koska niiden ehtojenmukaisuutta ei voida todentaa.

Lyijyhaulien käyttö haulikkoradalla tulisi kieltää. Vaikka lyijyhaulien käyttökielto nyt koskee vain kosteikkoja, se tulee laajentumaan, ja turha lyijyä on kerryttää sen jo alueella olevan 80 tonnin päälle. Lyijyhaulien käytön kieltä on pidettävä BAT:n mukaisena.

Toiminnanharjoittaja sanoo seuraavansa haulikkoratojen laukausmääriä savikiekkojen menekin avulla. Tämä on mahdotonta koska yhteen kiekkoon ammutaan 1–2 laukausta ja lisäksi omien kiekkojen ampuminen on edelleen mahdollista. Mikäli toiminnanharjoittaja raportoi savikiekkojen menekin laukausmäärinä, on raportoitu määrä karkea aliarvio todellisesta ammutusta laukausmäärästä.

Valittaja on todennut, että ympäristöluvan ehtojen pitää olla yksiselitteiset, jottei niihin jää tulkinnanvaraa ja mahdollisuutta kiertää lupaehtoja.

Asian käsittely ja selvittäminen hallinto-oikeudessa

Liedon kaupungin ympäristöpäälliköltä on pyydetty lausunto valituksesta.

Hallinto-oikeus on varannut Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen ympäristö ja luonnonvarat -vastuualueelle, Liedon kaupungille, Liedon kaupungin kaavoitus- ja rakennuslautakunnalle, Liedon kaupungin terveydensuojeluviranomaisille ja Varsinais-Suomen pelastuslaitokselle tilaisuuden vastineen antamiseen valituksesta.

Liedon kaupungin ympäristöpäällikkö on todennut lausuntonaan muun muassa seuraavaa.

Laukausmääriä on rajoitettu voimakkaasti hallinto-oikeuden kumoamassa ja uudelleen käsiteltäväksi palauttamassa viranhaltijapäätöksessä 4/2021 sallituista. Päätös 4/2021 salli noin 70 000 haulikon laukausta ja noin 10 000 kiväärin laukausta vuodessa. Nyt laukausmäärät on rajoitettu 10 000 kiväärin ja 10 000 haulikon laukaukseen vuodessa. Kivääriradan osalta tilanne on valituksen mukainen siten, että sallittu kokonaislaukausmäärä 100 metrin kivääriradalla on 9 400 laukausta vuodessa, joista 4 000 laukausta ei saa melutasoltaan ylittää 60 dB lähimpien häiriintyvien kohteiden piha-alueilla.

Valittajan näkemykseen siitä, että omavalvonta kivääriradan melujen osalta tulee olemaan puutteellista tai sitä ei tehdä lainkaan, on todettu, että lupaharkintaa ja lupamääräyksiä ei voida perustaa oletukselle, että lupamääräyksiä ei noudatettaisi. Lähtökohta on se, että toiminnanharjoittaja noudattaa ympäristönsuojelulain nojalla annettuja lupamääräyksiä. Lupamääräyksissä määrätty laukausmäärät ovat toiminnanharjoittajaa sitovia. Laukausmäärien seuraaminen ja raportointi tulee tehdä niin, että lupamääräyksissä määrätty laukausmäärät eivät ylity.

Ampumaratojen BAT-oppaassa (Suomen ympäristö 4/2014) taulukossa 10.1 esitetään suositus ampumaradan meluntorjunnan tarpeen arviointimenettelyksi. Oppaan mukaan ampumaratojen, joilla laukaussmäärä on alle 10 000 laukausta/vuosi, meluntorjunta toteutetaan ensisijaisesti käyttöaikojen avulla. Koska viranhaltijapäätöksellä 3/2023 sallittu kokonaislaukaussmäärä on yli 10 000 laukausta vuodessa, on lupamääräyksillä 1 ja 2 rajoitettu sekä radan käyttöaikoja että laukaussmääriä. Lisäksi BAT-oppaan suositusten mukaisesti on edellytetty rakenteellisia ratkaisuja.

Lupamääräyksessä 9 määrätään kivääriradan melusuojuuksen parantamisesta maavallin tai muun ympäristönsuojeluviranomaisen etukäteen hyväksymän ratkaisun avulla. Kivääriradan osalta on määrätty että 65 dB ei saa ylittyä, ja koska valittajan kiinteistö on loma-asunto, on koko ampumaradan osalta kielletty yli 60 dB melutason ylittävien aseiden käyttö 1.6.–15.8. välisenä aikana.

Melupäästöä rajoitetaan myös lupamääräyksellä 8. Määräys on annettu sen varmistamiseksi, että kivääriradan melupäästö ei ylitä melumallinuksissa esitettyä. Myös haulikkolajien osalta panosten latauksesta on määrätty samassa lupamääräyksessä.

Lupamääräyksiä noudattamalla 65 dB ei enää ylity häiriintyvissä kohteissa muuten kuin mahdollisesti haulikkoammunnan osalta, sekä kolme kertaa vuodessa 75 m kivääriradan käytön yhteydessä. Haulikkoammunnassa laukaussmäärä on rajattu tasoon 10 000, jolloin BAT-oppaan suositusten mukaan meluntorjuntatoimenpiteeksi riittävät käyttöaikarajoitukset.

Lupamääräyksen 13 mukaisesti radalla käytettävissä aseissa on käytettävä äänenvaimenninta aina, kun se on aseteknisesti ja ampumatoiminnan kannalta mahdollista. Näiden toimien on katsottu riittävän siihen, että ampumaratatoiminnasta ei aiheudu kohtuutonta melurasitusta eikä terveyshaittaa häiriintyvillä kohteilla.

Lupamääräyksellä 8 on tarkoitus varmistaa, että melupäästö ei ylitä melumallinuksessa käytettyjen aseiden melupäästöä ja siten johda ympäristölupamääräyksen 1 mukaisten desibelirajojen ylittymiseen. Toiminnanharjoittaja on velvollinen huolehtimaan lupamääräysten toteutumisesta.

Kivääriradan meluntorjuntatoimien tulee valmistua lupamääräyksen 9 mukaisesti 1.4.2024 mennessä. Tämän jälkeen, meluntorjunnan valmistumistilanteesta riippumatta, lupamääräyksessä 1 asetettu melutaso 65 dB ei saa ylittyä. Haulikkoratojen osalta melutason tavoitearvo on voimassa heti ympäristölupapäätöksen lainvoimaiseksi tulosta. Toiminnanharjoittajalla on mahdollisuus tehdä jo aloitetut meluntorjuntarakenteet valmiiksi ennen lupamääräyksen mukaista määräaika. Määräajalla on kuitenkin varmistettu, että rakenteet valmistuvat kohtuullisessa ajassa ja mikäli niissä tulee viivästyksiä, radalta ei aiheudu kohtuullisen ajan jälkeen lupamääräykset ylittävää meluhaittaa naapurikiinteistöille.

Lyijyhaulien kiellolle ei löydy voimassa olevasta lainsäädännöstä perusteita.

Varsinais-Suomen pelastuslaitos on ilmoittanut, että se ei anna asiassa vastinetta.

Liedon kaupungin kaavoitus- ja rakennuslautakunta ja *Liedon kaupunki* ovat vastineissaan kaupungin ympäristöpäällikön lausuntoon viitaten todenneet, että Kaurinkosken ampumaradan ympäristöluvasta tehty valitus tulee hylätä perusteettomana.

Liedon Riistamiehet ry on todennut vastineessaan muun muassa seuraavaa.

Radan toiminnan rajoittaminen valituksessa esitetylle ajankohdalle arkisin 1.10.–30.4. ei ole toiminnan kannalta realistista. Käytännössä tämä tarkoittaisi sitä, että rataa ei voida käyttää käytännössä lainkaan metsästyskautta varten valmistavaan harjoitteluun, jolla varmistetaan metsästyksen eettisyys sekä turvallisuus.

Valtioneuvoston päätöksen 53/1997 mukaiset ohjearvot ovat nimenomaan ohjearvoja. Kivääriradalla on kesäaikana sallittu hyvin rajallinen laukausmäärä käsittäen toiminnan, jossa päätöksen mukaiset melun ohjearvot eivät saa ylittyä. Lainsäädännön ja ympäristöministeriön oppaiden perusteella ohjearvot täyttävälle toiminnalle olisi voitu antaa huomattavasti tätä laajemmat käyttöajat. Esimerkiksi AMPY-oppaassa (Ympäristöministeriö 2012) on todettu, että ohjearvojen täytyminen antaa lähtökohtaisesti oikeuden harjoittaa ampumista klo 7–22 välisenä aikana.

Laukausmäärää ja toiminta-aikoja on rajoitettu merkittävästi. Rajoituksia on asetettu erityisesti kesäajalle. Valtioneuvoston päätöksen 53/1997 mukaiset ohjearvot on asetettu eri alueille, ei yksittäisille kohteille. Kaurinkosken ampumaradan ympäristössä ei ole kaavoitettu loma-asumiseen käytettäviä alueita, joten voidaan pitää kohtuullisena, että yksittäisten vapaa-ajan asuntojen osalta voidaan noudattaa 60 desibeliä korkeampaa arvoa, varsinkin kun asunnot on rakennettu tietoisesti ampumaradan läheisyyteen.

Lupamääräyksessä 10 on määritetty, miten 60 dB:n alittava toiminta tulee määrittää. Käytännössä tämä voi tarkoittaa asekohtaista (esimerkiksi pienoiskivääri, jossa huomattavasti pienempi melupäästö) tai torjuntatoimenpiteillä saatavaan vaimennukseen perustuvaa toimintaa.

Vaatimukseen äänenvaimenninpakon asettamisesta toiminnanharjoittaja on huomauttanut ympäristönsuojelulain 52 §:ään viitaten, että toiminnanharjoittajan tulee antaa itse arvioida ja päättää mitkä keinot ovat toteuttamiskelpoisimmat lupamääräyksissä asetettujen ehtojen täyttämiseksi.

Vaatus jälleenladattavien patruunoiden kieltämisestä tulee perusteettomana hylätä, koska se ainoastaan lisäisi metsästäjien kustannuksia vaikuttamatta melutasoon. Samoin tulee hylätä vaatimus lyijyhaukaliellon asettamisesta, koska sille ei ole tarvetta.

Toiminnanharjoittaja on tehnyt meluntorjuntatoimenpiteitä, mutta ne eivät ole vielä meluntorjuntasuunnitelman mukaiset. Toiminnanharjoittajalla ei vielä ole tiedossa millaiset lopulliset edellytykset meluntorjunnalle ovat, sillä toiminnalla ei ole uutta lainvoimaista ympäristölupaa. On kohtuutonta vaatia tekemään meluntorjuntatoimenpiteitä ilman lainvoimaista ympäristölupaa.

██████████ on antanut vastaselityksen, jossa on todettu muun muassa seuraavaa.

Luvan mukaan 20 000 laukauksen ampumaradan laukauksista saa 16 000 (80 % kokonaislaukausmäärästä) ylittää loma-asutusalueille säädetyn 60 dB:n ampumamelun ohjerajan. Vakituiseen asumiseen käytetyillä alueilla saa 65 dB:n melutason ylittää jopa 10 600 (yli 50 % kokonaislaukausmäärästä) laukausta. Tästä näkökulmasta toiminnan osittainen rajaaminen 1.6.–15.8. on riittämätön toimenpide toiminnasta aiheutuvien haittojen kohtuullistamiseksi. Naapurussuhdelain edellyttämä sietovelvollisuus ylittyy selvästi.

Viranomaisen käyttämä tulkinta pääasiallisesta loma-ajasta ei ole yhtenevä vuosilomalain sääntelyn kanssa. Virallinen kesälomakausi Suomessa on 2.5.–30.9.

Kuten hakijan tekemät meluselvitykset osoittavat, 60 dB ylittyy kaikkien ammunталajien osalta. Luvassa ei ole esitetty taikka edellytetty toiminnanharjoittajalta minkäänlaista selvitystä siitä, mitä alle 60 dB laukaukset käytännössä olisivat.

Haulikkoradalle ja 75 m kivääriradalle ei vaadita tehtäväksi melusuojaustoimenpiteitä edes tulevaisuudessa, vaikka nämä ovat melun kannalta pahimmat radat. Tältä osin ympäristölupa on puutteellinen.

Viittaus BAT-oppaan suositukseen koskee alle 10 000 laukauksen ratoja. Kaurinkosken ampumaradalle esitetään vuosittaiseksi laukausmääräksi kuitenkin 20 000 laukausta. Tältä osin viittauksia BAT-oppaan suositukseen on pidettävä virheellisinä ja perusteluina kestävämminä.

Sietovelvollisuuden piiriin kuuluu satunnainen tai väliaikainen meluhaitta. Naapurussuhdelain tarkoittama sietovelvollisuus koskee normaalia naapurussuhdetta, mutta ampumarata ei ole normaali naapuri.

Ympäristöluvassa ja sen määräyksissä ei tule käyttää tai soveltaa muille toiminnoille määriteltyjä melusuureita (kuten $L_{Aeq,r}$), vaan luvan tulee perustua voimassa olevaan lainsäädäntöön ja sen mukaiseen sääntelyyn.

Merkintä

Hallinto-oikeudella on asiaa ratkaistaessa ollut käytettävissään Liedon kunnan ympäristöpäällikön päätöksen 29.4.2021 § 4/2021 perusteena olleet asiakirjat.

Hallinto-oikeuden ratkaisu

Hallinto-oikeus hylkää valituksen.

Sovelletut oikeusohjeet

Ympäristönsuojelulain 16 §:n mukaan maahan ei saa jättää tai päästää jätettä tai muuta ainetta taikka eliöitä tai pieneliöitä siten, että seurauksena on sellainen maaperän laadun huononeminen, josta voi aiheutua vaaraa tai haittaa terveydelle tai ympäristölle, viihtyisyyden melkoista vähentymistä tai muu niihin verrattava yleisen tai yksityisen edun loukkaus (*maaperän pilaamiskielto*).

Ympäristönsuojelulain 48 §:n 1 momentin mukaan lupaviranomaisen on tutkittava ympäristöluvan myöntämisen edellytykset ja otettava huomioon asiassa annetut lausunnot ja tehdyt muistutukset ja mielipiteet. Lupaviranomaisen on muutoinkin otettava huomioon, mitä yleisen ja yksityisen edun turvaamiseksi säädetään.

Pykälän 2 momentin mukaan ympäristölupa on myönnettävä, jos toiminta täyttää ympäristönsuojelulain ja jätelain sekä niiden nojalla annettujen säännösten vaatimukset.

Ympäristönsuojelulain 49 §:n kohtien 1–5 mukaan ympäristöluvan myöntäminen edellyttää, ettei toiminnasta, asetettavat lupamääräykset ja toiminnan sijoituspaikka huomioon ottaen, aiheudu yksinään tai yhdessä muiden toimintojen kanssa 1) terveyshaittaa; 2) merkittävää muuta 5 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettua seurausta tai sen vaaraa; 3) 16–18 §:ssä kiellettyä seurausta; 4) erityisten luonnonolosuhteiden huonontumista taikka vedenhankinnan tai yleiseltä kannalta tärkeän muun käyttömahdollisuuden vaarantumista toiminnan vaikutusalueella; 5) eräistä naapurussuhteista annetun lain 17 §:n 1 momentissa tarkoitettua kohtuutonta rasisusta.

Ympäristönsuojelulain 52 §:n 1 momentin mukaan ympäristöluvassa on annettava tarpeelliset määräykset: 1) päästöistä, päästöraja-arvoista, päästöjen ehkäisemisestä ja rajoittamisesta sekä päästöpaikan sijainnista; 2) maaperän ja pohjavesien pilaantumisen ehkäisemisestä; 3) jätteistä sekä niiden määrän ja haitallisuuden vähentämisestä; 4) toimista häiriö- ja muissa poikkeuksellisissa tilanteissa; 5) toiminnan lopettamisen jälkeisestä alueen kunnostamisesta ja päästöjen ehkäisemisestä sekä muista toiminnan lopettamisen jälkeisistä toimista; 6) muista toimista, joilla ehkäistään tai vähennetään ympäristön pilaantumista tai sen vaaraa.

Pykälän 3 momentin mukaan lupamääräyksiä annettaessa on otettava huomioon toiminnan luonne, sen alueen ominaisuudet, jolla toiminnan vaikutus ilmenee, toiminnan vaikutus ympäristöön kokonaisuutena, ympäristön pilaantumisen ehkäisemiseksi tarkoitettujen toimien merkitys ympäristön kokonaisuuden kannalta sekä tekniset ja taloudelliset mahdollisuudet toteuttaa nämä toimet. Päästöraja-arvoa sekä päästöjen

ehkäisemistä ja rajoittamista koskevien lupamääräysten tulee perustua parhaaseen käyttökelpoiseen tekniikkaan. Lupamääräyksissä ei kuitenkaan saa velvoittaa käyttämään vain tiettyä tekniikkaa.

Ympäristönsuojelulain 62 §:n 1 momentin mukaan ympäristöluvassa on annettava tarpeelliset määräykset päästöjen ja toiminnan tarkkailusta sekä toiminnan vaikutusten ja toiminnan lopettamisen jälkeisen ympäristön tilan tarkkailusta.

Eräistä naapuruussuhteista annetun lain 17 §:n 1 momentin mukaan kiinteistöä, rakennusta tai huoneistoa ei saa käyttää siten, että naapurille, lähistöllä asuvalle tai kiinteistöä, rakennusta tai huoneistoa hallitsevalle aiheutuu kohtuutonta rasitusta muun ohella melusta.

Pykälän 2 momentin mukaan arvioitaessa rasituksen kohtuuttomuutta on otettava huomioon paikalliset olosuhteet, rasituksen muu tavanomaisuus, rasituksen voimakkuus ja kesto, rasituksen syntymisen alkamisajankohta sekä muut vastaavat seikat.

Ampumaratojen aiheuttaman melutason ohjearvoista annetun valtioneuvoston päätöksen (53/1997) 2 §:n 1 momentin mukaan ampumaradan aiheuttamien meluhaittojen ehkäisemiseksi ja ympäristön viihtyisyyden turvaamiseksi on ohjeena, että melutaso ei saa ylittää A-painotettuna enimmäistasona impulssi-ai-kaavakiolla (L_{AImax}) määritettynä asumiseen käytettävillä alueilla 65 dB ja loma-asumiseen käytettävillä alueilla 60 dB.

Mainitun asetuksen 3 §:n mukaan ohjearvoja sovellettaessa on otettava huomioon ampumaratatoiminnan luonne, kuten ampuma-ajat, laukausmäärät ja ampumalajit, sekä 2 §:ssä tarkoitettun alueen todellinen tai suunniteltu käyttö ja merkitys.

Asiassa saatu selvitys

Ympäristölupahakemus koskee Liedon Riistamiehet ry:n olemassa olevan Kaurinkosken ampumaradan toimintaa. Ampumarata sijaitsee Liedon kunnassa kiinteistöllä 423-459-4-72. Radalla on voimassa oleva ympäristölupa 14.10.2009 § 127.

Vaasan hallinto-oikeus on 6.4.2022 antamallaan päätöksellä numero 367/2022 kumonnut voimassa olevan ympäristölupapäätöksen korvaavan Liedon kunnan ympäristöpäällikön ympäristölupapäätöksen 4/2021 ja palauttanut asian uudelleen käsiteltäväksi.

Liedon kaupungin ympäristönsuojeluviranomainen on antanut 4.5.2022 ympäristönsuojelulain 175 §:n mukaisen määräyksen, jonka mukaan lainvoimaisen vuoden 2009 ympäristölupapäätöksen määräyksiä ei saa rikkoa.

Ampumaradan alue on Liedon kunnan oikeusvaikutteisessa yleiskaavassa 2020 varattu ampumarata-alueeksi (EA). Rata on ollut merkittynä

yleiskaavaan nykyiselle paikalleen 1960-luvulta saakka. Kaavaan ei ole merkitty melualuetta. Alueella ei ole asemakaavaa.

Geologian tutkimuskeskuksen maaperäaineiston perusteella kiinteistön maaperä on vaihtelevaa. Pinta- ja pohjamaa on paikoitellen kalliomaata, hiekkaa, hiekkamoreenia tai savea. Haulien leviämialue on pääosin peltoa ja lähiympäristö on metsämaata. Kivääriradan ampumavalli on metsän laidassa.

Ampumaradan läheisyydessä sijaitsevat kiinteistöt ovat pääasiassa vakituista asutusta, jonka lisäksi alueella on yksittäisiä loma-asumiseen luokiteltuja kiinteistöjä. Lähimmät melulle altistuvat vakituiset ja loma-asunnot sijaitsevat noin 300 metrin etäisyydellä ampumaradasta. Valittajan omistaman lomakiinteistön etäisyys ampumaratakiinteistön rajaon on noin 230 metriä.

Ampumaradalla järjestetään harjoitteluammuntaa ja kilpailuja. Lisäksi radalla järjestetään lain vaatimia ampumakoetilaisuuksia.

Radalla on kiväärirata ja kolme haulikkorataa. Rata on ollut toiminnassa vuodesta 1965 saakka. Tuolloin radalle on perustettu kiväärirata 75/100 m ja skeetrata. Voimassa olevan ympäristöluvan myöntämisen jälkeen vuonna 2011 skeetradalle on perustettu myös traprata. Skeet- ja trapratojen yhteydessä on kompak sporting -rata.

Edellä mainituilla haulikkoradoilla ammuttavia lajeja ovat metsästys BA, skeet, trap ja kompak sporting. Kiväärirataan kuuluu taustavalli, näyttösuoja, liikkuvan maalin kiskorakenne, vuonna 2020 valmistunut ääntä vaimentava ampumasuoja sekä sivuvallit. Ampumasuoja on 100 metrin etäisyydellä taustavallista. Suurin osa kivääriradalla ammuttavista laukauksista ammutaan ampumasuojasta. Lisäksi 75 metrin radalta laukaukset ammutaan avoimesta maastosta. Kyseistä rataa käytetään hakemuksen mukaan vain ammuntakokeita suoritettaessa, 3–4 arki-iltana vuodessa.

Hakemuksessa maksimilaukausmääräksi on esitetty yhteensä 65 000 laukausta vuodessa, joista 55 000 haulikkoradalla ja 10 000 kivääriradalla. Voimassa olevassa vuoden 2009 ympäristöluvassa vuosittainen laukausmäärä on 80 000, josta 60 000 laukausta on haulikolla ja 20 000 laukausta kiväärillä. Ympäristölupapäätöksen 4/2021 sallittu maksimilaukausmäärä oli sama, mutta siten, että haulikolla ammutaan noin 70 000 laukausta ja kiväärillä noin 10 000 laukausta.

Kaurinkosken ampumaradan melua on aikaisemmin arvioitu HMMT Partners Oy:n melumallinnuksen ja meluntorjunnan tarkastelun (16.2.2021) avulla. Melumallinnuksen perusteella ampumaradan melutasot ylittävät asuinalueiden ohjearvon (L_{AImax}) 65 dB sekä loma-asuntoalueiden ohjearvon (L_{AImax}) 60 dB useiden ilmansuuntien lähimmillä kohteilla.

Hakemuksen liitteenä on HMMT Partners Oy:n 14.11.2022 päivätty meluselvitys, jota on päivitetty 9.12.2022. Meluselvityksen perusteella hakemuksessa on esitetty, että ampumaradan meluvaikutuksia rajoitetaan kivääriradalla korottamalla edelleen sivuvalleja. Haulikkoradan

meluntorjunnaksi on esitetty muun muassa käyttöaikojen ja vuosittaisen laukausmäärän rajoittamista. Melupäästöä on esitetty tarkkailtavan laukausmäärien perusteella.

Kivääriradalle tehtävät toimenpiteet on mitoitettu hakemuksen mukaan siten, että toimenpiteiden jälkeen enimmäisäänitaso (L_{AImax}) 65 dB ja vuositaso (L_{Rden}) 55 dB eivät ylitä altistuvissa kohteissa. Haulikkoradan toimenpiteet on mitoitettu siten, että toimenpiteiden jälkeen vuositaso (L_{Rden}) 55 dB ei ylitä altistuvissa kohteissa.

Meluselvityksen mukaan valittajan loma-asuntokiinteistöllä kivääriratojen (75 m ja 100 m) aiheuttama L_{AImax} -melutaso on noin 65 dB. Haulikkoratojen aiheuttama L_{AImax} -melutaso on 55 dB

Meluselvityksen päivityksessä on esitetty sovellettavaksi Kaurinkosken ampumaradalla melun kokonaisaltistusta, jota kuvaa parhaiten melun vuositaso L_{Rden} , jonka suositusarvo on 55 dB. Hakemuksen mukaan vuositaso L_{Rden} edustaa ampumaratamelun pitkän ajan kokonaisaltistusta, joka kuvaa melun haitallisuutta parhaiten.

Ampumaradalla on otettu näytteitä ratarakenteista ja pintavesistä. Vuoden 2018 lopulla tehdyssä rata-alueen pilaantuneisuuden tutkimuksessa (Vahanan Environment Oy 2.4.2019) havaittiin kohonneita lyijyn ja kuparin pitoisuuksia kivääriradan taustavallin taka-alueella. Toiminnan jatkuessa välitöntä puhdistustarvetta ei ole katsottu olevan. Pintavesinäytteenottoa on esitetty tehtäväksi kuuden vuoden välein siten, että ensimmäinen näyte otetaan kuuden vuoden päästä siitä, kun ympäristölupa on saanut lainvoiman.

Valituksenalaisella päätöksellä kivääriradan osalta sallittu kokonaislaukausmäärä 100 metrin kivääriradalla on 9 400 laukausta vuodessa, joista 4 000 laukausta ei saa melutasoltaan ylittää 60 dB lähimpien häiriintyvien kohteiden piha-alueilla. Melutasoltaan 65 dB kiväärilaukaukset, 5 400, on radalla sallittu 15.8.–31.5 välisenä aikana. Melutasoltaan 60 dB laukaukset on sallittu myös 1.6.–14.8. välisenä aikana pois lukien kesätauko.

Ampumaradan 75 metrin kivääriradan käyttö on sallittu virallisten ampumakokeiden suorittamiseen enintään kolme kertaa vuodessa 15.8.–31.5. välisenä aikana, ja radalla saa ampua enintään 600 laukausta vuodessa.

Haulikkoradoilla saa ampua vuosittain enintään 10 000 laukausta ajalla 15.8.–31.5. Haulikko- ja kivääriradoilla ei saa ampua samanaikaisesti.

Kivääriradalle (100 metriä) on lupamääräyksissä annettu sitovat melun raja-arvot. Kivääriradalle (75 m) ei ole asetettu melun raja-arvoja. Haulikkoradan melun raja-arvot (L_{AImax}) ovat tavoitteellisia, mutta toiminnasta aiheutuva impulssikorjattu keskiäänitaso ($L_{Aeq,r}$) ei saa ylittää 55 dB lähimpien asumiseen tai loma-asumiseen käytettävien rakennusten piha-alueilla lupamääräyksen 1 mukaisten toiminta-aikojen mukaan laskettuna.

Oikeudellinen arviointi

Asiassa on valituksen johdosta hallinto-oikeudessa ratkaistavana, onko luvan hakijalle myönnetty ympäristölupa ensisijaisen vaatimuksen mukaisesti kumottava melusta aiheutuvan kohtuuttoman rasituksen vuoksi ympäristönsuojelulain vastaisena tai toissijaisesti, ovatko ympäristöluvassa annetut lupamääräykset riittävät melusta aiheutuvan kohtuuttoman rasituksen ja muun pilaantumisen ehkäisemiseksi.

Valituksessa on vaadittu lupapäätöksen mukaisten toiminta-aikojen rajaamista kesäkaudella vastaamaan vuosilomalain sääntelyä, laukausmäärien vähentämistä ja 75 metrin kivääriradan toiminnan kieltämistä. Toiminta-aikojen rajaamisen vaihtoehtona on vaadittu, että kaikkien laukausten tulee noudattaa valtioneuvoston päätöksen mukaisia melutason ohjearvoja.

Ympäristönsuojelulain 48 §:n mukaan luvan myöntäminen edellyttää, ettei toiminnasta, asetettavat lupamääräykset ja toiminnan sijoituspaikka huomioon ottaen aiheudu naapuruussuhteista annetun lain 17 §:n 1 momentissa tarkoitettua kohtuutonta rasitusta. Ampumaratatoiminnasta aiheutuvan melun haitallisuuden ja melurasituksen kohtuuttomuuden arvioinnissa sovelletaan vakiintuneesti melutason ohjearvoista annettua valtioneuvoston päätöstä (53/1997). Ohjearvoja sovellettaessa on otettava huomioon ampumaratatoiminnan luonne, kuten ampuma-ajat, laukausmäärät ja ampumalajit, sekä melurasituksen kohteena olevan alueen todellinen tai suunniteltu käyttö ja merkitys.

Hallinto-oikeus toteaa, että valtioneuvoston päätöksen mukaiset melutason ohjearvot eivät ole ympäristölupamenettelyssä oikeudellisesti sitovia. Ohjearvot osoittavat kuitenkin sen tason, jolla ympäristön viihtyisyys yleisesti ottaen voidaan turvata. Ohjearvon alittava melutaso ei kuitenkaan aina ole hyväksyttävissä, eikä toisaalta ohjearvon ylittyminen aina osoita melutasoa, josta aiheutuisi kohtuutonta viihtyisyyden alentumista tai terveystahaitta. Vaikka melu ei ylittäisikään melun ohjearvoja, voidaan se silti kokea häiritsevä.

Edellä esitetyn perusteella valituksenalaista lupapäätöstä ei tule kumota yksin sillä perusteella, että päätöksessä on sallittu mainitun valtioneuvoston päätöksen melutason ohjearvot ylittäviä toimintoja. Ampumaradan toiminnassa voidaan näin ollen sallia myös ohjearvojen melutason ylittäviä toimintoja, jos toiminnasta ei kokonaisuutena arvioiden aiheudu kohtuutonta rasitusta naapurustossa.

Rasituksen kohtuuttomuutta arvioitaessa otetaan naapuruussuhdelain 17 §:n 2 momentin mukaisesti huomioon muun ohella paikalliset olosuhteet ja rasituksen muu tavanomaisuus, rasituksen voimakkuus ja kesto, rasituksen syntymisen alkamisajankohta. Esimerkkinä rasituksen tavanomaisuudesta voidaan hallituksen esityksessä eduskunnalle ympäristönsuojelu- ja vesilainsäädännön uudistamiseksi (HE 84/1999 vp, s.122 vp) esitetyn mukaisesti pitää sitä, että toiminta on kaavan mukaista. Asiassa saadun selvityksen mukaan ampuma-alue on ollut merkittynä yleiskaavaan nykyiselle

paikalleen 1960-luvulta saakka. Hallinto-oikeus katsoo, että tälle seikalle tulee antaa merkitystä toiminnasta aiheutuvan melurasituksen kohtuuttomuutta arvioitaessa.

Valituksenalaisessa lupapäätöksessä ampuradalle on määrätty juhannusaatosta heinäkuun 15. päivään jatkuva hiljainen jakso. Lisäksi ajalla 1.6.–14.8. haulikkoradan toiminta on kielletty kokonaan ja valittajan kiinteistön suuntaan eniten melua tuottavan kivääriradan toiminta on kielletty perjantaista maanantaihin. Ajanjaksolla on sallittu tiistaista torstaihin klo 12–20 yhteensä 4 000 laukausta, joiden aiheuttama melutaso ei saa ylittää 60 dB lähimpien häiriintyvien kohteiden piha-alueilla.

Hallinto-oikeus katsoo edellä melurasituksen arvioinnissa huomioon otettavista seikoista lausuttuun viitaten, että valituksenalaisen päätöksen lupamääräyksillä on lähtökohtaisesti riittävällä tavalla ehkäisty kohtuuttoman melurasituksen aiheutuminen valittajan loma-asuntokäytössä olevalla kiinteistöllä keskeisen kesäkauden ajan. Kun ampumaradan toiminta-aika on keskeisen lomakauden ulkopuolellakin lupamääräyksillä rajattu suurimmaksi osaksi tiistaista torstaihin, laukausmäärä on rajoitettu yhteensä 20 000 laukaukseen vuodessa ja kun valittajan kiinteistön suuntaan eniten melua aiheuttavalle 100 metrin kivääriradan melulle on asetettu sitova raja-arvo, ei toiminta-aikaa eikä laukausmääriä ole syytä valituksessa esitetyllä tavalla enempää rajata. Kohtuuttoman rasituksen aiheutumisen estämiseksi ei ole myöskään syytä kieltää 75 metrin kivääriradan toimintaa ottaen erityisesti huomioon, että kyseisen radan toiminta on lupapäätöksessä rajoitettu kolmeen kertaan vuodessa keskeisen lomakauden ulkopuolella.

Valituksessa on katsottu, että on epäselvää, milloin kiväärillä saa ampua melutasoltaan $L_{A\text{Imax}}$ alle 60 dB laukauksia. Luvassa ei valituksen mukaan voi olla erillisiä laukausmääriä eri melutasoille, koska eri laukaisukiintiöitä ei voi mitata ja seurata. Lisäksi on katsottu, että haulikkoradan laukausmääriä ei voida luotettavasti arvioida savikiekkojen menekin avulla.

Eri melutasoja koskevat laukausmäärät koskevat 100 metrin kivääriammuntaa. Alhaisempi 60 dB melutaso on määrätty ajalle, jolloin radalla ei saa olla muuta toimintaa. Lisäksi haulikko- ja kivääriradoilla ei saa ampua samanaikaisesti. Lupamääräyksen 22 mukaan toiminnanharjoittajan on vuosittain raportoitava ympäristöluvan valvojalle muun muassa ratojen käyttäjämääristä, ammutuista laukauksista lajiradoittain sekä kerätyistä ammusjätteistä. Hallinto-oikeus katsoo, että lupamääräykset huomioon ottaen kivääriammunnan sallitulta melutasoltaan erilaiset laukausmäärät ja haulikkoratojen laukausmäärät ovat riittävästi seurattavissa ja valvottavissa.

Valtioneuvoston päätöksen (53/1997) mukaisten ohjearvojen soveltamista koskevan vaatimuksen osalta hallinto-oikeus lisäksi toteaa, ettei ampuratojen melulle lupamääräyksissä 9 ja 11 asetettuja raja- ja tavoitearvoja ole syytä muuttaa valituksen johdosta. Haulikkoammunnalle asetettua sitovaa melun keskiäänitason ($L_{A\text{eq,r}}$) raja-arvoa ja tavoitteellista melutason ohjearvoa ($L_{A\text{Imax}}$) sekä kivääriammunnalle asetettua melun enimmäisäänitason raja-

arvoa ($L_{A\text{Imax}}$) voidaan pitää riittävänä kohtuuttoman melurasituksen ehkäisemiseksi valittajan loma-asuntokiinteistöllä.

Valituksessa on vaadittu, että lupamääräystä 13 tulee muuttaa siten, että kivääriradalle asetetaan äänenvaimenninpakko. Kun otetaan huomioon, että äänenvaimennin ei vielä sovellu kaikkiin aseisiin, hallinto-oikeus katsoo, että vaatimus, jonka mukaan aseissa tulee käyttää äänenvaimenninta aina, kun se on aseteknisesti ja ampumatoiminnan kannalta mahdollista on riittävä, eikä lupamääräystä 13 ole tarpeen muuttaa.

Valituksessa on vaadittu lupamääräystä 19 muutettavaksi niin, että ampumaradan massanvaihto ja maaperän puhdistaminen tulee tehdä välittömästi eikä vasta 2032. Ottaen huomioon asiassa ampumaradan maaperästä sekä pohja- ja pintavesistä saatu selvitys sekä pilaantumisen ehkäisemiseksi annetut määräykset, hallinto-oikeus katsoo, että lupamääräystä 19 ei ole tarpeen muuttaa.

Valituksessa on vaadittu, että päätökseen tulee lisätä uudet lupamääräykset, joiden mukaan kivääriradalla käytettävät ammustyypit tulisi selkeästi määrittää ruutimäärän osalta ja uudelleenladattujen ammusten käyttö kieltää, koska niiden ehtojenmukaisuutta ei voida todentaa. Lupamääräyksessä 8 on määrätty sallituista aseista, ammuksista ja käytettävissä olevista haulikon latauksista. Hallinto-oikeus katsoo, että määräykset ovat tältä osin riittäviä.

Valituksessa on vaadittu, että päätökseen tulee lisätä uusi lupamääräys, jolla kielletään lyijyhaulien käyttö haulikkoradalla. Euroopan komission asetuksella (EU) 2021/57 lyijyhaulien käyttö on kielletty kosteikkoalueella. Asiassa saadun selvityksen perusteella asetusta ei sovelleta nyt kyseessä olevaan toimintaan. Kun otetaan muuten huomioon alueen maaperästä sekä pinta- ja pohjavesistä saatu selvitys, hallinto-oikeus katsoo, että lyijyhaulien käytöstä ei aiheudu sellaista pilaantumista, että niiden käyttö olisi tarpeen kieltää.

Valituksessa on katsottu, että toimintaa ei voida jatkaa ennen kuin kaikki tarvittavat meluntorjuntatoimenpiteet on suoritettu kokonaisuudessaan ja mittauksin todettu toimiviksi. Hallinto-oikeus katsoo, että kyseessä on ympäristöluvan valvontaan kuuluva asia, jota ei voida käsitellä tämän valitusasian yhteydessä.

Yhteenveto

Lupapäätöstä ei ole edellä mainittujen perustelujen takia syytä valituksessa esitetyin tavoin kumota tai muuttaa. Valitus on siksi hylättävä.

Julkinen kuulutus

Päätös on annettu julkisella kuulutuksella.

Päätöksestä ilmoittaminen

Liedon kaupunginhallituksen on viipymättä julkaistava tieto tätä päätöstä koskevasta kuulutuksesta kuntalain 108 §:n mukaisesti. Tiedon kuulutuksen julkaisemisesta tulee olla nähtävillä vähintään sen ajan, jonka kuluessa päätökseen saa hakea muutosta.

Muutoksenhaku

Tähän päätökseen saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan. Valituskirjelmä on toimitettava korkeimpaan hallinto-oikeuteen 30 päivän kuluessa hallinto-oikeuden päätöksen tiedoksisaannista eli viimeistään **1.8.2024**.

Valitusosoitus on liitteenä HallJK (01.20).

Hallinto-oikeuden kokoonpano

Asian ovat ratkaisseet lainoppineet hallinto-oikeustuomarit Riitta Riihimäki ja Mikko Poskiparta sekä luonnontieteiden alan hallinto-oikeustuomari Saara Juopperi. Asian on esitellyt Mikko Poskiparta.

Tämä päätös on sähköisesti varmennettu hallinto-oikeuden asianhallintajärjestelmässä.

Jakelu

Päätös ja maksu	<p>██████████, oikeudenkäyntimaksu 270 euroa <i>(Oikaisuvaatimusohje ilmenee hallinto-oikeuden päätöksen oikeudenkäyntimaksua koskevasta liitteestä.)</i></p>
Jäljennös maksutta	<p>Liedon Riistamiehet ry</p> <p>Liedon kaupungin ympäristöpäällikkö</p> <p>Liedon kaupungin kaavoitus- ja rakennuslautakunta</p> <p>Liedon kaupungin terveydensuojeluviranomainen</p> <p>Liedon kaupunginhallitus</p> <p>Varsinais-Suomen pelastuslaitos</p> <p>Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus / Ympäristö ja luonnonvarat -vastuualue</p> <p>Etelä-Suomen aluehallintovirasto / Ympäristölupavastuualue</p> <p>Suomen ympäristökeskus</p>

Tuomioistuimen yhteystiedot

Vaasan hallinto-oikeus
Korsholmanpuistikko 43, 4 krs (PL 204), 65101 Vaasa
Sähköposti: vaasa.hao@oikeus.fi
Puh.: 029 56 42780

Hallinto- ja erityistuomioistuinten asiointipalvelu:
<https://asiointi.oikeus.fi/hallintotuomioistuimet#/>

Henkilötietojen käsittelyyn ja tietosuojaan liittyvät tiedot ovat saatavilla
<https://oikeus.fi/hallintooikeudet/vaasanhallinto-oikeus/fi/>

VALITUSOSOITUS

Hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla **korkeimpaan hallinto-oikeuteen** kirjallisella valituksella, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Valitusluvan myöntämisen perusteet

Oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 111 §:n 1 momentin mukaan valituslupa on myönnettävä, jos:

- 1) lain soveltamisen kannalta muissa samanlaisissa tapauksissa tai oikeuskäytännön yhtenäisyyden vuoksi on tärkeitä saattaa asia korkeimman hallinto-oikeuden ratkaistavaksi;
- 2) asian saattamiseen korkeimman hallinto-oikeuden ratkaistavaksi on erityistä aihetta asiassa tapahtuneen ilmeisen virheen vuoksi; tai
- 3) valitusluvan myöntämiseen on muu painava syy.

Valituslupa voidaan myöntää myös siten, että se koskee vain osaa muutoksenhaun kohteena olevasta hallinto-oikeuden päätöksestä.

Valitusaika

Hallinto-oikeuden päätös on annettu julkisella kuulutuksella. Päätös on julkaistu hallinto-oikeuden verkkosivuilla päivänä, joka ilmenee päätöksen ensimmäiseltä sivulta. Päätöksen katsotaan tulleen asianomaisen tietoon seitsemäntenä päivänä kuulutuksen julkaisemisajankohdasta. Valitus on tehtävä **30 päivän kuluessa** hallinto-oikeuden päätöksen tiedoksisaannista, sitä päivää lukuun ottamatta.

Valituksen sisältö

- Valituksessa, johon on sisällytettävä valituslupahakemus, on ilmoitettava
- valittajan nimi ja yhteystiedot mukaan lukien se postiosoite ja mahdollinen muu osoite, johon oikeudenkäyntiin liittyvät asiakirjat voidaan lähettää (prosessiosoite); jos valittajan puhevaltaa käyttää hänen laillinen edustajansa tai asiamiehensä, on valituksessa mainittava myös tämän yhteystiedot
 - päätös, johon haetaan muutosta (valituksen kohteena oleva päätös)
 - peruste, jolla valituslupaa pyydetään, sekä syyt, joiden vuoksi valitusluvan myöntämiseen on mainittu peruste
 - miltä kohdin päätökseen haetaan muutosta ja mitä muutoksia siihen vaaditaan tehtäväksi (vaatimukset)
 - vaatimusten perustelut
 - mihin valitusoikeus perustuu, jos valituksen kohteena oleva päätös ei kohdistu valittajaan.

Yhteystietojen muutoksesta on valituksen vireillä ollessa ilmoitettava viipymättä korkeimmalle hallinto-oikeudelle. Jos usea tekee valituksen yhdessä, voidaan joku heistä ilmoittaa yhdyshenkilöksi.

Valituksen liitteet

Valitukseen on liitettävä

- hallinto-oikeuden päätös valitusosoituksineen
- selvitys siitä, milloin valittaja on saanut päätöksen tiedoksi, tai muu selvitys valitusajan alkamisen ajankohdasta
- asiakirjat, joihin valittaja vetoaa vaatimuksensa tueksi, jollei niitä ole jo aikaisemmin toimitettu viranomaiselle.

Asiamiehen, joka ei ole toiminut asiamiehenä asian aikaisemmassa käsittelyvaiheessa, ja joka ei ole asianajaja, julkinen oikeusavustaja tai luvan saanut oikeudenkäyntiavustaja, on liitettävä valitukseen valtakirja.

Valituksen toimittaminen

Valitus on toimitettava valitusajassa korkeimmalle hallinto-oikeudelle. Valituksen tulee olla perillä valitusajan viimeisenä päivänä ennen viraston aukioloajan päättymistä. Tämä koskee myös tilanteita, joissa valitus toimitetaan sähköisen asiointipalvelun kautta tai sähköpostitse. Valitus liitteineen voidaan toimittaa sähköisen asiointipalvelun kautta. Asiointipalvelun kautta toimitettua valitusta tai sähköpostitse toimitettua valitusta ei tarvitse toimittaa paperimuodossa. Asiakirjojen lähettäminen postitse tai sähköisesti tapahtuu lähettäjän omalla vastuulla.

Korkeimman hallinto-oikeuden yhteystiedot:

Postiosoite:	Korkein hallinto-oikeus PL 180, 00131 Helsinki
Sähköposti:	korkein.hallinto-oikeus@oikeus.fi
Käyntiosoite:	Fabianinkatu 15, 00130 Helsinki
Puhelin:	029 56 40200
Faksi:	029 56 40382
Aukioloaika:	arkipäivisin klo 8.00–16.15
Hallinto- ja erityistuomioistuinten sähköinen asiointipalvelu:	https://asiointi.oikeus.fi/hallintotuomioistuimet#/ /